

ОЦІНКА РІВНЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ РЕСУРСНО-ДІЯЛЬНІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

© 2016 КУЗЬМИНЧУК Н. В., ТЕРОВАНЕСОВА О. Ю.

УДК 621:65:339.137.2

Кузьминчук Н. В., Терованесова О. Ю. Оцінка рівня та реалізації ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємств машинобудування

У статті запропоновано методичний підхід до оцінки використання ресурсно-діяльнісного потенціалу як критерію досягнення конкурентного статусу підприємств машинобудування. Оцінку здійснено за двома аспектами: облік рівня розбалансованості ресурсно-діяльнісного потенціалу (відхилення розвиненості) та визначення ефективності використання ресурсно-діяльнісного потенціалу (на основі розрахунку коефіцієнтів трансформації та швидкості трансформації). Показано, які зі складових ресурсно-діяльнісного потенціалу, що максимально використовуються на підприємствах, мають здатність нарощуватися, а які не мають такої здатності. Виявлено умови, за яких додаткове інвестування в елементи потенціалу не забезпечує синергетичного ефекту взаємодії та використання його складових, або, навпаки, ефективність використання потенціалу має місце.

Ключові слова: підприємства машинобудування, конкурентний статус підприємства, інтегральний показник ресурсно-діяльнісного потенціалу, інтегральний показник ресурсно-діяльнісної активності, рівень розбалансованості ресурсно-діяльнісного потенціалу, коефіцієнт і швидкість трансформації потенціалу в активність.

Рис.: 5. **Табл.:** 3. **Формул.:** 6. **Бібл.:** 9.

Кузьминчук Наталія Валеріївна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економічної кібернетики та маркетингового менеджменту, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: nkuzminchuk@ukr.net

Терованесова Олександра Юріївна – асистент кафедри економічної кібернетики та маркетингового менеджменту, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: shurochka363@gmail.com

УДК 621:65:339.137.2

Кузьминчук Н. В., Терованесова А. Ю. Оценка уровня реализации ресурсно-деятельностного потенциала предприятий машиностроения

В статье предложен методический подход к оценке использования ресурсно-деятельностного потенциала в качестве критерия для достижения конкурентного статуса предприятия машиностроения. Оценка проводится по двум аспектам: расчет уровня несбалансированности ресурсов и потенциала активности (смещение развития) и определение эффективности использования ресурсно-деятельностного потенциала (на основе расчета коэффициентов трансформации и скорости преобразования). Показано, какие компоненты ресурсно-деятельностного потенциала, максимально используемые предприятиями, имеют способность расти, а какие не имеют этой способности. Выявлены условия, при которых дополнительные инвестиции в элементы потенциала не обеспечивают синергетического эффекта от взаимодействия и использования его компонентов, или, наоборот, имеет место эффективное использование потенциала.

Ключевые слова: предприятия машиностроения, конкурентный статус предприятия, интегральный показатель ресурсно-деятельностного потенциала, интегральный показатель ресурсно-деятельностной активности, уровень разбалансированности ресурсно-деятельностного потенциала, коэффициент и скорость трансформации потенциала в активность.

Рис.: 5. **Табл.:** 3. **Формул.:** 6. **Библ.:** 9.

Кузьминчук Наталія Валеріївна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедрою економічної кібернетики та маркетингового менеджменту, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (ул. Кирпичева, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: nkuzminchuk@ukr.net

Терованесова Олександра Юріївна – асистент кафедри економічної кібернетики та маркетингового менеджменту, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (ул. Кирпичева, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: shurochka363@gmail.com

UDC 621:65:339.137.2

Kuzmynchuk N. V., Terovanesova O. Yu. Evaluating the Level of Implementation of the Resource- and Activity-Related Potential of Machine-Building Enterprises

The article proposes the methodical approach to evaluating the use of the resource- and activity-related potential as a criterion for achieving the competitive status of machine-building enterprise. Evaluation is carried out by two aspects: calculation of the level of imbalance in resources and the activity potential (displacement of development) and determining the efficiency of usage of the resource- and activity-related potential (based on the calculation of coefficients of both transformation and the conversion speed). It has been shown, which components of the resource- and activity-related potential that are maximum used by enterprises have the ability to grow, and which do not have this ability. The article identifies the conditions under which additional investments in the elements of the potential do not provide synergies from the interaction and use of its components, or, on the contrary, an efficient use of the potential takes place.

Keywords: machine-building enterprises, competitive status of enterprise, integral indicator of the resource- and activity-related potential, integrated indicator resource- and activity-related activity, level of imbalance of the resource- and activity-related potential, coefficient and speed of transformation of potential into activity.

Fig.: 5. **Tbl.:** 3. **Formulae:** 6. **Bibl.:** 9.

Kuzmynchuk Nataliia V. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Economic Cybernetics and Marketing Management, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: nkuzminchuk@ukr.net

Terovanesova Oleksandra Yu. – Assistant of the Department of Economic Cybernetics and Marketing Management, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: shurochka363@gmail.com

Модернізація виробничої системи, спрямована на реалізацію найважливіших завдань підвищення конкурентного статусу підприємств, сприятиме розвитку в Україні галузей народного господарства, зокрема, машинобудування. Їх функціонування в сучасних умовах господарювання визначається поступовим вирішенням проблем у пошуці нових джерел розвитку, а також з подоланням обмежень, пов'язаних із дефіцитом основних видів ресурсів. Без вирішення проблеми ресурсів економічна діяльність підприємств машинобудування неможлива, тому в цьому процесі актуалізується діяльність менеджменту, орієнтована на виявлення та ефективне використання ресурсно-діяльнісного потенціалу.

Дослідження літератури з різних аспектів оцінки реалізації конкурентного статусу підприємства дозволило виділити основні підходи до методики його оцінки: чотирьохвекторна модель розвитку конкурентного статусу на основі таких критеріїв: системна оцінка стратегічної конкурентної активності підприємств і синергетичний ефект стратегічного маркетингового управління конкурентоспроможністю підприємств [9]; характеристика позиції фірми в конкуренції та положення на ринку, що враховує рентабельність стратегічних капітальних вкладень, відкоректовану на ступінь оптимальності стратегії фірми і ступінь відповідності потенціалу фірми цій оптимальній стратегії [2]; багатofакторна динамічна модель, у відповідності до якої виділяється два основні фактори, що визначають конкурентний статус: гнучкість та обсяг робіт [7]; коригування фактично досягнутого конкурентного статусу на індекс стратегічного потенціалу [6].

Кожна із запропонованих даними авторами методик оцінки конкурентоспроможності підприємства з досить високим рівнем деталізації відображає той чи інший аспект проблеми, яка розглядається. Проте в аспекті даного дослідження ставиться завдання оцінити використання ресурсно-діяльнісного потенціалу як критерію досягнення конкурентного статусу підприємства з точки зору його ефективності та розбалансованості складових. Отже, *мета* статті полягає в розробці підходу до оцінки рівня реалізації ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємства, зокрема у визначенні ефективності використання ресурсно-діяльнісного потенціалу та рівня розбалансованості його складових як критеріїв досягнення конкурентного статусу підприємств машинобудування. Теоретичну та методичну основу дослідження склали наукові праці та методичні розробки вітчизняних і зарубіжних фахівців, які аналізують основні напрями оцінювання конкурентних аспектів діяльності підприємства. Крім того, у процесі дослідження використано методи: системного аналізу економічних явищ, графічний метод.

Оцінити ступінь реалізації ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємств за кожною складовою пропонується за допомогою визначення розбалансованості його елементів на основі відхилення розвиненості (BP).

Розрахунок значення рівня розбалансованості ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємств машинобудування дасть змогу визначити – які зі складових ресурсно-діяльнісного потенціалу досліджуваних підприємств машинобудування потребують додаткового

інвестування, які використовуються максимально і, на решті, які не можуть бути реалізовані.

Для обліку розбалансованості елементів ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємств представляється можливим оцінити BP кожної складової від оптимального значення за формулою:

$$BP_i = RДП - P_i, \quad (1)$$

де P_i – частковий інтегральний показник (за складовою), що характеризує ресурсно-діяльнісний потенціал підприємства.

Сумарна оцінка відхилень покаже загальне значення рівня розбалансованості за всіма елементами потенціалу підприємства машинобудування:

$$BP_{RДП} = \frac{\sum_{i=1}^n RДП - P_i}{n}, \quad (2)$$

де $BP_{RДП}$ – рівень розбалансованості ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємства (відхилення розвиненості); n – кількість елементів ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємства; $RДП$ – інтегральний показник ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємства.

Так, відповідно до формул (1) та (2) BP може приймати такі значення:

1) $BP_{RДП} = 0$. Підприємство максимізує свій ресурсно-діяльнісний потенціал.

2) $BP_{RДП} > 0$. Підприємство за рахунок додаткових витрат має здатність збільшити загальний рівень ресурсно-діяльнісного потенціалу.

3) $BP_{RДП} < 0$. Підприємство за рахунок додаткових витрат не має здатності збільшити загальний рівень ресурсно-діяльнісного потенціалу.

Загальний рівень розбалансованості ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємств машинобудування ($RДП$) представлено в *табл. 1*. У 2013–2015 рр. підприємствами-лідерами з точки зору реалізації ресурсно-діяльнісного потенціалу були: ПАТ «Вовчанський агрегатний завод», ПАТ «АВІАКОНТРОЛЬ», ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ПАТ «ХАРТРОН». Проте поряд із рештою підприємств, вони потребують додаткових інвестиційних коштів для забезпечення здатності збільшити загальний рівень ресурсно-діяльнісного потенціалу.

У відповідності до отриманих значень загального показника розбалансованості $RДП$ не існує умов для подальшої реалізації потенціалу на Харківському державному авіаційному орденів Жовтневої Революції та Трудового Червоного Прапора виробничому підприємстві. У цей час розглядається в судовому порядку справа про припинення економічної діяльності цього підприємства та об'яву банкрутом.

Виходячи з отриманих значень BP (див. *табл. 1*), рівень розбалансованості ресурсно-діяльнісного потенціалу пропонується ранжувати в межах таких груп (*табл. 2*).

Розраховані значення рівня розбалансованості складових (елементів) ресурсно-діяльнісного потенціалу представлено на *рис. 1 – рис. 5*. Так, аналіз рівня

Динаміка показника розбалансованості ресурсно-діяльничого потенціалу відхилення розвиненості підприємств машинобудування

Підприємство	Рік			
	2012	2013	2014	2015
ПАТ «ФЕД»	0,26	0,09	0,14	0,06
ПАТ «ХАРТРОН»	0,13	0,04	0,09	0,05
ПАТ Дніпропетровський агрегатний завод	0,31	0,07	0,06	0,03
ДП «Антонов»	0,04	0,05	0,14	0,04
ПАТ «Вовчанський агрегатний завод»	0,25	0,03	0,05	0,002
Харківське державне авіаційне орденів Жовтневої Революції та Трудового Червоного Прапора виробниче підприємство	-0,22	-0,06	-0,02	-0,05
ПАТ «АВІАКОНТРОЛЬ»	0,35	0,03	0,07	0,04

Таблиця 2

Якісна оцінка відхилення розбалансованості складових ресурсно-діяльничого потенціалу та загального його показника

Відхилення розбалансованості елемента РДП	Якісна оцінка
$0,15 < BP_i \leq 0,35$	Високе
$0 \leq BP_i \leq 0,15$	Задовільне
$BP_i \leq 0$	Низьке

розбалансованості потенціалу підприємств машинобудування, по-перше, свідчить, що за період з 2012 р. по 2015 р. жодне з досліджуваних підприємств не використовувало максимально власний потенціал. За винятком ПАТ «ФЕД» у 2015 р., яке мало такий результат за напрямом досягнення відповідних умов праці. Харківське державне авіаційне орденів Жовтневої Революції та Трудового Червоного Прапора виробниче підприємство має від'ємне значення показника ВР майже за всіма напрямками. Це означає, що дане підприємство через додаткові витрати не має здатності збільшити загальний рівень ресурсно-діяльничого потенціалу.

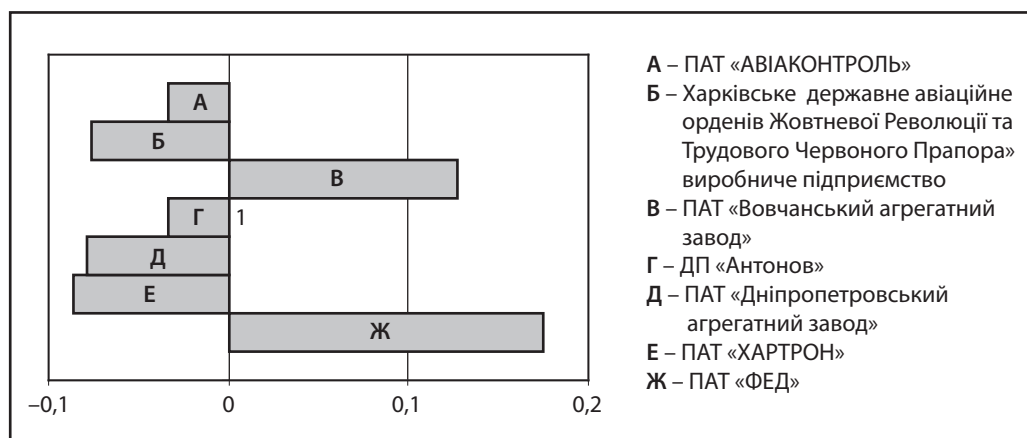

Рис. 1. Показник розбалансованості організаційно-управлінського потенціалу підприємств машинобудування, 2015 р.

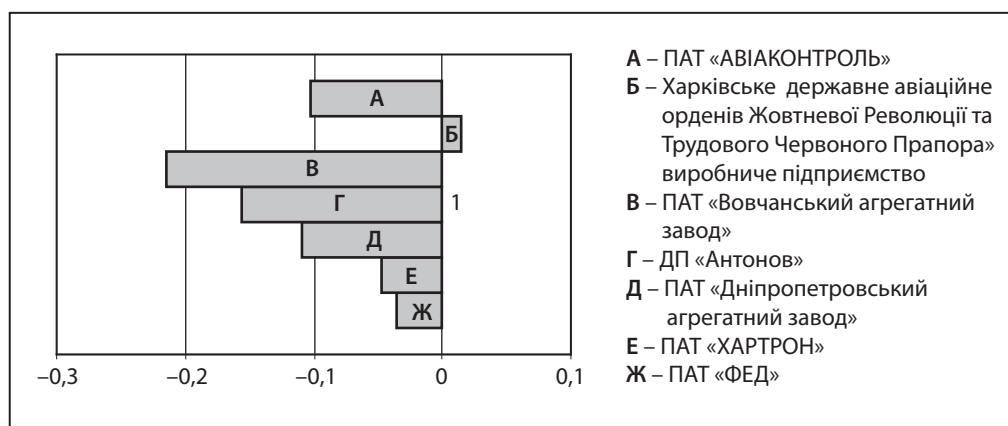

Рис. 2. Показник розбалансованості виробничо-кадрового потенціалу підприємств машинобудування, 2015 р.

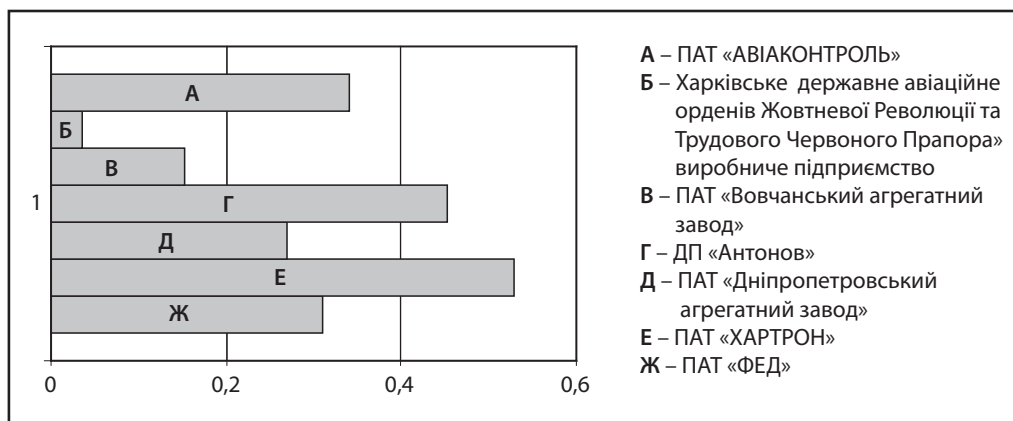

Рис. 3. Показник розбалансованості фінансово-економічного потенціалу підприємств машинобудування, 2015 р.

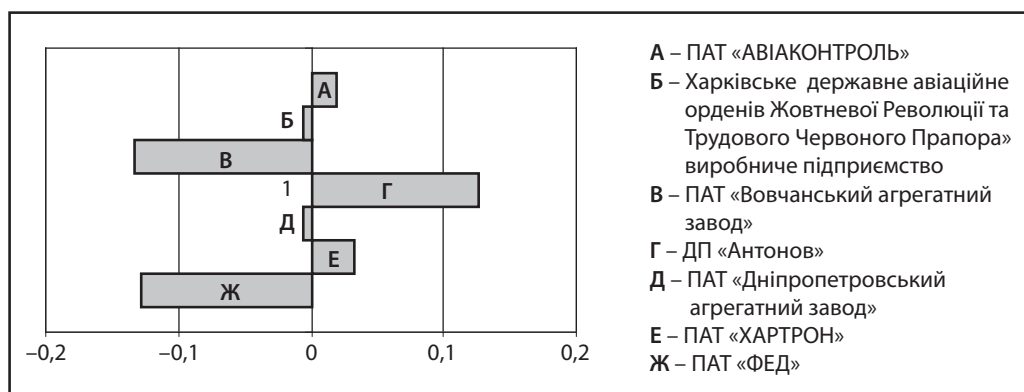

Рис. 4. Показник розбалансованості потенціалу організації трудової діяльності підприємств машинобудування, 2015 р.

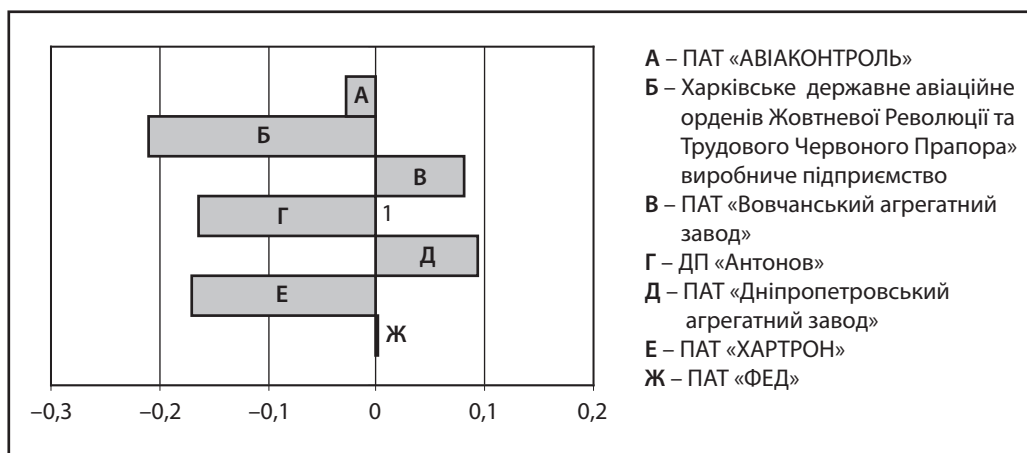

Рис. 5. Показник розбалансованості потенціалу умов трудової діяльності підприємств машинобудування, 2015 р.

Для ПАТ «ФЕД» та ПАТ «ХАРТРОН» доцільно нарощувати організаційно-управлінський та фінансовий потенціали. ПАТ «Дніпропетровський агрегатний завод», ПАТ «АВІАКОНТРОЛЬ» може наростити свій загальний рівень ресурсно-діяльнісного потенціалу за рахунок фінансово-економічного потенціалу та потенціалу умов праці. Для ДП «Антонов» найбільш актуальним є нарощування потенціалів: фінансово-економічного та організації трудової діяльності. При оцінці конкурентного статусу підприємств машинобудування особливого значення набуває аналіз досягнення конкурентного статусу. Реалізацію цієї мети здійснено через звернен-

ня до поняття «ефективність», яке в рамках даного дослідження пов'язана з ефективністю використання ресурсно-діяльнісного потенціалу. В економічній літературі [1; 3–5] ефективність, як правило, розглядають як співвідношення: результати/витрати ресурсів або витрати ресурсів/результати.

Ефективність – характеристика процесів та впливів суцього управлінського характеру, що відображає перш за все ступінь досягнення поставлених цілей [8]. Під ефективністю також розуміють: визначений конкретний результат (ефективність дії будь-чого); відповідність результату або процесу максимально можли-

вому, ідеальному або плановому; функціональне різноманіття систем; числову характеристику задовільненого функціонування; вірогідність виконання цільових установок та функцій.

Оскільки ресурсно-діяльнісний потенціал розглядається в аспекті використовуваних ресурсів, а ресурсно-діяльнісна активність – результатів використання цього потенціалу (конкурентний статус, певний рівень конкурентоспроможності), то *рівень досягнення конкурентного статусу* представлено як коефіцієнт трансформації ресурсно-діяльнісного потенціалу в активність (k_E):

$$k_E = \frac{РДА}{РДП} \quad (3)$$

Формула, що представляє ефективність використання ресурсно-діяльнісного потенціалу як процесу в часі, представлена такими співвідношеннями:

$$k_E = \left(1 + \frac{\Delta РДА - \Delta РДП}{1 + \Delta РДП}\right) \cdot \frac{РДА_0}{РДП_0} \quad (4)$$

Звідки:

$$\Delta k_E = \left(1 + \frac{\Delta РДА - \Delta РДП}{1 + \Delta РДП}\right), \quad (5)$$

де k_E – коефіцієнт трансформації ресурсно-діяльнісного потенціалу в активність у поточному періоді; $РДА_0$ – значення величини показника $РДА$ в базовому періоді; $РДА_1$ – значення величини показника $РДА$ в поточному періоді; $РДП_0$ – значення величини показника $РДП$ у базовому періоді; $РДП_1$ – значення величини показника $РДП$ у поточному періоді; Δk_E – швидкість трансформації ресурсно-діяльнісного потенціалу в активність у поточному періоді по відношенню до базового; $\Delta РДА$ – швидкість зміни значення величини показника «ресурсно-діяльнісна активність» у поточному періоді по відношенню до базового; $\Delta РДП$ – швидкість зміни значення величини показника «ресурсно-діяльнісний потенціал» у поточному періоді по відношенню до базового.

З формули (5) видно, що ефективність використання ресурсно-діяльнісного потенціалу в поточному періоді залежить від значення величини показника

ресурсно-діяльнісної активності підприємств у базовому періоді та від швидкості «руху», тобто відносної зміни швидкості трансформації підприємницького потенціалу в активність.

Обов'язкова умова співвідношення показника швидкості зміни значення величини показника «ресурсно-діяльнісний потенціал» та показника ефективності його трансформації в «ресурсно-діяльнісну активність»:

$$\Delta РДП \leq \Delta k_E \quad (6)$$

Так, виходячи з формули (6), представлено співвідношення може приймати такі варіанти:

1) темпи зростання показника потенціалу підприємства вище, ніж темпи зростання показника ефективності його використання ($\Delta РДП > \Delta k_E$). Це означає, що інвестування в основні елементи ресурсно-діяльнісного потенціалу не забезпечують синергетичного ефекту взаємодії його елементів;

2) темпи зростання показника потенціалу підприємства та темпи зростання показника ефективності його використання однакові ($\Delta РДП = \Delta k_E$). Це означає, що наявний потенціал підприємства не розкрито, вкладення не приносять належної віддачі;

3) темпи зростання показника потенціалу підприємства нижче, ніж темпи зростання показника ефективності його використання ($\Delta РДП < \Delta k_E$). Це ефективна траєкторія розвитку підприємства, що передбачає позитивну синергію: ефективність використання потенціалу зростає швидше, ніж здійснюється зростання внутрішньої складової.

Розрахунки ефективності використання ресурсно-діяльнісного потенціалу на прикладі підприємства машинобудування здійснено відповідно до формул та представлено в табл. 3.

Отримані дані (див. табл. 3) свідчать про те, що на ПАТ «ФЕД» процес розвитку, розширення та вдосконалення має місце за останній період (2014–2015 рр.), оскільки темпи зростання показника потенціалу підприємства ($\Delta РДП$) нижче, ніж темпи зростання показника ефективності його використання. При цьому коефіцієнт трансформації ресурсно-діяльнісного потенціалу в ак-

Таблиця 3

Оцінка ефективності реалізації конкурентного статусу ПАТ «ФЕД»

Показник	Умовне позначення	Значення показника за роками:			
		2012	2013	2014	2015
Інтегральний показник ресурсно-діяльнісного потенціалу	$РДП$	0,42	0,89	0,85	0,84
Темп зростання до базового періоду, %	$\Delta РДП$	–	2,13	0,95	0,98
Інтегральний показник ресурсно-діяльнісної активності	$РДА$	0,89	0,59	0,80	0,91
Темп зростання до базового періоду, %	$\Delta РДА$	–	0,66	1,37	1,13
Коефіцієнт трансформації ресурсно-діяльнісного потенціалу в активність	k_E	2,12	0,66	0,95	1,09
Швидкість трансформації ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємства в активність, %	Δk_E	–	0,53	1,21	1,08

тивність досягає позитивного значення тільки у 2015 р., після 2012 р. (більше 1).

ВИСНОВКИ

Отримані в результаті розрахунків дані показують, що на ПАТ «ФЕД» фактичне зростання ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємства здійснюється повільніше, ніж зростання активності та, відповідно, прискорюються темпи зростання ефективності його використання у 2015 р. порівняно з 2013 р. З метою підвищення ефективності використання ресурсно-діяльнісного потенціалу підприємств машинобудування необхідно проводити стратегічну політику, що спрямована на забезпечення рівноваги усіх його функціональних складових. Перспективою подальших досліджень є розробка варіантів управління ресурсно-діяльнісним потенціалом підприємств машинобудування залежно від структури отриманих показників. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Андрійчук В. Г.** Економіка аграрних підприємств: підручник. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ: КНЕУ, 2002. 624 с.
2. **Ансофф І.** Стратегическое управление. М.: Экономика, 1989. 160 с.
3. Економічна енциклопедія: в трьох томах/за ред. С. В. Мочерного. Київ: Академія, 2002. Т. 1. 952 с.
4. **Кузьминчук Н. В.** Забезпечення фінансово-бюджетного регулювання розвитку регіонів: підходи, методи, напрямки реалізації: монографія. Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2012. 624 с.
5. **Кузьминчук Н. В., Антоненко О. О.** Прогнозування ефективності рекламної діяльності підприємства на основі методів економічної динаміки. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2014. № 2. С. 24–35.
6. **Мельник Т. С.** Удосконалення теоретико-методичних засад управління конкурентоспроможністю підприємства та оцінки його конкурентного статусу. *Проблеми економіки транспорту*. 2015. № 9. С. 19–28.
7. **Симунин Е. Н.** Совершенствование методов оценки конкурентного статуса предприятий в условиях многоукладной экономики: дисс. ... канд. экон. наук: 08.00.05. Вологда, 2001. 240 с.
8. **Сотникова С. И.** Конкурентоспособность на рынке труда: генезис социально-экономического содержания. *Маркетинг в России и за рубежом*. 2006. № 2. С. 95–106.
9. **Холод В. В.** Конкурентный статус предприятий: дефиниция, модель развития, методика назначения. *Торговля і ринок*: темат зб. наук. праць ДонНУЕТ. 2011. Вип. 32. С. 303–310.

REFERENCES

- Andriichuk, V. H. *Ekonomika ahrarnykh pidpryemstv* [Economics of agricultural enterprises]. Kyiv: KNEU, 2002.
- Ansoff, I. *Strategicheskoye upravleniye* [Strategic management]. Moscow: Ekonomika, 1989.
- Ekonomichna entsyklopediia* [Economic encyclopedia]. Vol. 1. Kyiv: Akademiia, 2002.
- Kuzmynchuk, N. V. *Zabezpechennia finansovo-biudzhethnoho rehuliuвання rozvytku rehioniv: pidkhody, metody, napriamky realizatsii* [Provision of financially-budgetary regulation of regions development: approaches, methods, and areas of implementation]. Lviv: Instytut rehionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy, 2012.

Kuzmynchuk, N. V., and Antonets, O. O. "Prohnozuvannia efektyvnosti reklamnoi diialnosti pidpryiemstva na osnovi metodiv ekonomichnoi dynamiky" [Predicting the effectiveness of advertising activity of the enterprise on the basis of methods of economic dynamics]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpryiemstvamy mashynobudivnoi haluzi: problemy teorii ta praktyky*, no. 2 (2014): 24-35.

Kholod, V. V. "Konkurentnyi status pidpryiemstv: defynitsiia, model rozvytku, metodyka vyznachennia" [Competition status of enterprises: definition, model development, method of determination]. *Torhivlia i rynek*, no. 32 (2011): 303-310.

Melnyk, T. S. "Udoskonalennia teoretyko-metodychnykh zasad upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpryiemstva ta otsinky yoho konkurentnoho statusu" [Improvement of teoreticometethodical bases of competitiveness management of the enterprise and assess its competitive status]. *Problemy ekonomiky transportu*, no. 9 (2015): 19-28.

Sotnikova, S. I. "Konkurentospobnost na rynke truda: genезis sotsialno-ekonomicheskogo soderzhaniya" [Competitiveness in the labour market: the Genesis of the socio-economic content]. *Marketing v Rossii i za rubezhom*, no. 2 (2006): 95-106.

Simunin, E. N. "Sovershenstvovaniye metodov otsenki konkurentnogo statusa predpriyatiy v usloviyakh mnogoukladnoy ekonomiki" [The development of methods to assess the competitive status of an enterprise in a mixed economy]. *Dis. ... kand. ekon. nauk: 08.00.05*, 2001.